

ifade ettiğini veya kişinin yaşamdaki varoluşu hakkında algısını yakalamayı amaçlar. İnsan, insan davranışı, durumlar ve şeyler ilişkisel şekilde değerlendirilir (Krysik ve Finn, 2015, s.210).

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet türlerinden en az birine maruz kalmış kadınlarla bu şiddet deneyimini konuşmak, bu deneyimi yaşamının kendilerinde yarattığı duygu ve düşünceleri anlamak, toplumun yaşadıkları şiddet deneyimi hakkında ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği hakkında düşüncelerinin neler olabileceğini tartışmak, kendilerinin toplumsal cinsiyet eşitsizliği hakkında ne düşündüklerini, bu şiddet deneyimini yaşadktan sonra ne yaptıklarını öğrenmektir. Araştırma, görüşülen kişilerin deneyimlerini toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri bağlamında değerlendirmesi yönüyle araştırmanın amacına uygundur.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmada çalışılacak grubu belirlemek amacıyla kartopu örnekleme tekniği kullanılmıştır. Kartopu örnekleme tekniği ilk katılımcıya ulaşır sonrasında bu katılımcının yönlendirmesiyle bir başka katılımcıya sonrasında da o katılımcının dediği kişiye yönlendirmesiyle diğer katılımcıya ulaşması ile kartopu gibi büyüyen bir örnekleme ulaşmayı sağlar (Krysik ve Finn, 2015, s.202). Bu araştırmada kartopu örnekleme tekniğinin kullanılmasının nedeni Covid-19 sürecinin yaşandığı bir zamanda araştırmanın yapılması nedeniyle katılımcılara erişimin kısıtlı olmasıdır. Verilerin elde edilmesi için katılımcılarla yarı yapılandırılmış görüşme formu yaklaşımı kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu yaklaşımı benzer bir konuya yönelmek için farklı insanlardan aynı tür bilgilerin alınmasıyla oluşmaktadır. Bu görüşme yöntemi önceden hazırlanan soruları ve bu sorulara eklenebilecek ek soruları sorma yönüyle ve zaman esnekliği sağlaması özelliğiyle araştırmaya uygundur (Patton, 1987, s. 111; akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 132). Araştırmaya ilişkin verilerin elde edilebilmesi için cinsiyeti kadın olan 13 kişiyle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Örneklemin 13 kadın ile sınırlandırılmasının nedeni öncelikle Pandemi dönemi olması nedeniyle hem katılımcılar hem araştırmacıların bu konuda tedirgin olmalarıdır. Bir diğer neden ise yapılan görüşmeler doğrultusunda alınan bilgilerin tekrar edilmesi nedeniyle veri doygunluğuna ulaşılmıştır. Katılımcıların adı gizlilik istemeleri sebebiyle değiştirilmiştir. Katılımcıların en az lise mezunu, kadın, evli veya flört ilişkisi içerisinde olan ya da önceden olmuş ve şiddet deneyimi geçirmiş olmasına dikkat edilmiş olup çeşitlilik sağlanması adına 21-49 yaş aralığındaki katılımcılar seçilmiştir. Ayrıca katılımcıların hepsinin aynı şehirde yaşamaları yörenin kültürünü anlamak açısından araştırmada dikkat edilen bir husus olmuştur ve bu nedenle katılımcıların hepsi Malatya ilinden seçilmiştir. Katılımcılar gönüllülük esasına göre araştırmaya dahil olmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların Sosyo-demografik Özellikleri

Katılımcı	Yaş	Eğitim	Meslek	İlişki Durumu	Yaşadığı Yer
Kader	22	Lisans	Öğrenci/ Mühendislik	İlişkisini bitirmiş	Büyükşehir
Sinem	22	Lisans	Öğrenci/ Psikoloji	İlişkisini bitirmiş	Büyükşehir
Çağla	27	Lisans mezunu	Öğretmen	İlişkisi var	Büyükşehir
Salime	29	Lise Mezunu	Mesleği yok	Evli	Büyükşehir
Eda	30	Lisans Mezunu	Öğretmen	Evli	Büyükşehir

Esra	30	Lisans Mezunu	Öğretmen	Evli	Büyükşehir
Saadet	34	Lisans Mezunu	Öğretmen	Evli	Büyükşehir
Fazilet	39	Lisans Mezunu	Öğretmen	Evli	Büyükşehir
Seda	42	Lisans Mezunu	Müdür	Evli	Büyükşehir
Nur	44	Ön Lisans Mezunu	İşçi	Boşanmış	Büyükşehir
Nadide	44	Lisans Mezunu	Öğretmen	Evli	Büyükşehir
Nurdan	45	Lisans Mezunu	Öğretmen	İlişkisini bitirmiş	Büyükşehir
Neriman	48	Lisans Mezunu	Hemşire	Evli	Büyükşehir

2.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırma için konuya ilişkin literatür taraması yapılmış ve verilerin toplanması amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, bir başlık, alt başlık ya da geniş soru listesinin olduğu ancak görüşmenin seyrine göre farklı alt sorulara yer verilen veya sırasında ve üslubunda değişikliklerin yapıldığı sorulardan oluşmaktadır (Krysik ve Finn, 2015, 193). Görüşmede kullanılan form 4 soru ve farklı alt sorulardan oluşmaktadır. Katılımcılara sorulan sorular sırasıyla: ‘Deneyimlediğiniz şiddet olayını anlatır mısınız?’, ‘Bu olay size ne hissettirdi ve hangi duyguları yaşadınız?’, ‘Bu olay size neler düşündürdü ve ne yaptınız?’ ve ‘Yaşadığınız olaya dair toplumun düşüncesi ne olabilir?’ şeklindedir. Görüşme formu oluşturulurken katılımcıların duygu ve düşüncelerini esas almak ve araştırmaya uygunluk amaçlanmıştır. Araştırma verileri 10.10.2020-28.10.2020 tarihleri arasında katılımcılarla en fazla 45 dakikalık süren görüşmelerle katılımcıların rahat edebilecekleri ve kendilerinin seçtikleri bir ortamda ve zaman diliminde görüşülerek toplanmıştır. Araştırma etiği göz önünde bulundurularak görüşmeye başlamadan önce katılımcılara araştırmanın amacı, içeriği ve elde edilen verilerin bilimsel amaç dışında başka bir yerde kullanılmayacağı söylenmiştir. Görüşmelerin bir sohbet havasında geçmesi katılımcıların araştırmacıya samimi cevap vermelerine ve güvenmelerine etken olmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin toplanması amacıyla katılımcıların rızası alınarak görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş verilerin kaybolmaması adına araştırmacının kendisi tarafından her görüşmeden hemen sonra araştırmacı tarafından deşifre edilmiştir. Katılımcıların adları gizlilik istemeleri sebebiyle değiştirilmiş olup anlattıkları değiştirilmeyerek olduğu gibi aktarılmıştır. Araştırmada verilerin değerlendirilmesi amacıyla içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi yöntemi toplanan verileri açıklayacak kavram ve ilişkilere ulaşılmasını sağlayan bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.242). Verilerin analizi sürecinde veriler incelenmiş ve içerik analizinin tekniği olan kodlamalar yapılmıştır. Bu çalışma alınan cevaplar ve literatür taramasından elde edilen sonuçlar gözetilerek şiddet türlerini aktaracak şekilde: fiziksel şiddet, psikolojik (duygusal,sözel) şiddet, cinsel şiddet, ekonomik şiddet, olmak üzere 4 kategoriye ve bu dört kategorinin çeşitli alt başlıklara ayrılmasıyla incelenmiştir. Öncelikle araştırmaya ilişkin

literatür bilgisi verilmiş olup sonrasında bulgular literatür bilgisi ve araştırmacının yorumu doğrultusunda aktarılmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

Kadınların deneyimledikleri şiddet olaylarının toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında değerlendirilmesi için araştırmanın bu bölümünde içerik analizi yöntemi ile elde edilen verilerin bulguları ve yorumları verilmiştir. Kadınlara öncelikle yaşadıkları şiddet olayını anlatmaları, bu şiddet olayından sonra ne hissettikleri, ne düşündükleri ve toplumun neler düşünebileceği sorulmuştur. Kadınların verdiği yanıtlara göre alınan cevaplar 4 kategori ve bu dört kategorinin de alt başlıklara ayrılması şeklinde kodlanmıştır. Bu kodlar fiziksel şiddet, psikolojik (duygusal/sözel) şiddet, cinsel şiddet ve ekonomik şiddet olmak üzere ayrılmıştır. Katılımcılardan elde edilen bulgular doğrultusunda bazılarının benzer şiddet olayları yaşadığı bazılarının ise diğerlerine benzemeyen şiddet olaylarına maruz kaldığı görülmüştür. Bu yüzden bazı alt başlıklarda sadece tek bir katılımcıya yer verilirken bazılarında aynı şiddet durumunu yaşayan birden çok katılımcıya yer verilmiştir.

3.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet kişide fizyolojik olarak izler bırakan her türlü zorlama ve zarar verme eylemlerini içermektedir. Fiziksel şiddet, şiddet türleri içerisinde tespit edilmesi en kolay olan türdür. Fiziksel güç ile karşıdaki kişinin bedenini hırpalamak, yaralamak ve dövmek gibi eylemlerle başlayarak kişiyi yaşam hakkından yoksun bırakmaya kadar giden eylemlerden oluşur (Polat, 2016).

Katılımcılardan bazılarının yaşadıkları fiziksel şiddet durumları aşağıda başlıklar halinde aktarılmıştır.

Bir Günde Kadın Olmak: Regl (Menstrüasyon) ve Toplumun Tabuları

Regl (menstrüasyon), ortalama 28 günde bir kadınların üreme işlevlerinin sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilmesi için oluşan vajinal kanama döngüsüdür. Hormonal nedenlere bağlı olarak kadınlarda ilk vajinal kanama 11-14 yaş arası ya da daha geç yaşlarda başlar ve menopoza dönemine girinceye kadar devam eder (Bebek, 2020). Regl kanamasının anlamı biyolojik olarak kadının üreme fonksiyonlarının başladığının göstergesidir. Biyolojik olarak kodlanan bu anlamın yanı sıra toplumun kodladığı anlamlar da mevcuttur. Beden toplumun mikro evreni ve tanığıdır. Beden toplumun bulunduğu zamanın inanç, kültür ve değerlerinin tanığı ve şekillenmiş halidir (Odabaş, 2005; akt. Bilgin, 2016). Bu yüzden çeşitli biçimlerde ortaya çıkan bedensel etkinliklerimiz bulunduğu toplumun sosyo-kültürel inşasını taşıyarak biyolojik bir halden çıkarak sosyo-kültürel inançlar, değerler setiyle toplumsallaştırılmaktadır. Bu toplumsallaştırılmanın temeli biyolojik bedeninin sosyal bedene dönüşmüş haliyle yani toplumsal cinsiyetleştirilmiş hale getirilmesidir (Aylin, 2015, s. 34-36; akt. Bilgin, 2016). Toplumsal cinsiyet ile şekillenen kadın bedeni soyun devamını sağlaması yönüyle korunması, kollanması gereken, üreme için önemli faktör olsa bile cinsel pratikleri söylenmemesi, ayıplanması gereken bir beden olmaktadır. Erkek bedeni ise kadını koruyan kollayan, dölleyen, namusunu korumak için kadını kısıtlayan ve cinsel pratiklerinde özgür bir beden olmaktadır. Geleneksel olarak regl, kadının cinsel pratiklerinin başlayacağı bir dönem olması sebebiyle ayıp, söylenmemesi ve saklanması gereken bir olgudur. Toplum tarafından kız çocuklarının ‘kadın’ olmasının başlangıcıdır. Oğlan çocuklarının ‘erkek’ olmasının başlangıcı ise sünnet olmasıdır. Bu iki olay toplum tarafından kadın ve erkek olmanın başlangıcı olmasıyla beraber kadın için ayıplanan erkek içine kutlanan bir olgu haline gelmiştir. Sünnet olan erkek çocuğu herkese duyurulup düğün olarak kutlanırken regl olan kız çocuğu saklanmakta ve hatta söylenmesi ayıp

olmam. ‘Sen kadınsın ve en büyük çocuksun erkeklere hiçbir şey yaptırmamalısın’ gibi roller biçilmişti çocukken bana. Hep sürekli kızların bu işi yapacağına ve bizden beklentilerinin olduğunu öğrettiler bize. Çocukluğumda yaşamak istediğim iyi bir eğitim almak, tatillere gitmek, istediğim oyuncuğun alınmasını ve en çok da lunaparka gitmek isterdim. Ama ben çocukken büyüdüm ve kadın olmak zorunda kaldım.’

‘Erkek kardeşlerimde üç kız kardeşten sonra doğduğu için daha değerli oldu. Annem hep onlara daha çok önem verdi bizden çok.’ (Neriman,48)

Nur ise tek başına bir yere gidemediğini halasını örnek vererek ifade etmiştir:

‘...Sonrasında dışarı çıkmama izin vermezlerdi öyle bir yere tek başıma gitmeme izin vermezlerdi. Mesela halamın evi karşıdaydı bizim oraya bile yalnız başıma gitmeme izin vermiyorlardı’ (Nur,44)

Esra, eşinin bir yere gitmesine karışmadığını ama ailesi tarafından kısıtlanışını söylemiştir:

‘Ama ailem tabi öyle değildi. Hani bırak gecenin saat 10’ unda dışarıda olmayı ben bugüne kadar hiçbir arkadaşımın evinde kaldığımı hatırlamıyorum. Yani hava karardıktan sonra asla dışarıda olamazdım. Üzüliyordum bu duruma çok ve samimi dostluklar kuramıyordum.’ (Esra, 30)

Nadide, cinsiyet ayrımcılığını ailesinde erkek kardeşine yönelik bir pozitif ayrımcılık yapıldığını ve aynı zamanda ekonomik şiddet olayını küçükken yaşadığını belirtmiştir:

‘Cinsiyet ayrımcılığı çocukken çok yaşadık. Biz iki kız kardeştik bir de erkek kardeşimiz vardı. Ona hep daha fazla ayrıcalık gösteriliyordu. Dışarıya daha çok gidiyordu ya da istemediği yemek olduğunda onu ilçeye yemek yemeye bile gönderiyorlardı. O zamanlar köyde yaşıyorduk ama o istemediğinde gönderiliyordu yemek için. Harçlık konusunda da hani babam kız kardeşlere 5 tl verirken ona 10 tl veriyordu. Erkek kardeşim hep istediği saatte gelirdi her yeri gezerdi ama bizler söz konusu olunca geleceğin saat belliydi, gideceğin yerler kısıtlıydı.’ (Nadide, 44)

Salime’ nin anlattıkları ise geleneksel toplum yapısındaki ‘baba’ figürünü açıklar niteliktedir:

‘Ben küçüklüğümde babamla hiç konuşmadım. Ben babamla tek kelime bile edemedim. Kız çocukları o zamanlar değersizdi. Babamın beni sevdiğini benle tek kelime konuştuğunu hatırlamıyorum. Ben sevgisiz büyüdüm.’ (Salime,29)

Nurdan ise diğer katılımcılardan farklı bir aile yapısına sahip olduğunu ileri sürerek cinsiyet ayrımcılığı yaşamadığını belirtmiş ve böyle bir ailede yetiştiği için toplumun kendisine evlilik durumunu telkin etmesine kulak asmadığını belirtmiştir:

‘...Ancak ben böyle durumlar konusunda ailem tarafından rahat büyütüldüm ve aileden bu tarz şiddet durumlarına maruz kalmadım. Bizim ailede her cinsiyete saygı vardır birbirine saygı vardır. Bu yüzden aileden bir şey yaşamadım. Ancak mesela evlenmediğim için toplum tarafından normal karşılanmıyorum. Yani ‘sen işini eline aldın yaşında geldi neden evlenmiyorsun?’ gibi sorularla sık sık karşılaşıyorum. Hani kadın olarak evlenmen gerektiği öğretilmiş ancak ben bunları hiç umursamadım çünkü saygılı bir ailede büyüdüm ben ve insanların ne dediğini umursamadan onlara da saygı duyarak kulak asmamayı tercih ediyorum.’ (Nurdan, 45)

Seda toplumda toplumsal cinsiyet eşitliğinin nasıl sağlanması gerektiği hakkında kendinden emin bir şekilde düşüncelerini ifade etmiştir:

‘Günümüzde zaten kadına şiddet baya bir gündemde. Maalesef çok kötü haberler duyuyoruz, çok kötü olaylara şahit oluyoruz. Ben bu olayları ve diğer tüm şiddet olaylarını şuna bağlıyorum: Bana göre eğitim ailede başlıyor. Özellikle anne. Anne, oğlunu kadına bir mal gibi baktırmayıp kadına kadın olduğu için insan olduğu için baktırmayı öğretir ve bu şekilde

yetiştirirse o çocuk kadına bakış açısı olsun, davranışları olsun her anlamda bence olumlu bakacaktır.’ (Seda, 42)

Görüldüğü üzere, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri küçükken kız ve erkek çocuklarına öğretilir onların küçüklükten itibaren şiddet görmelerine neden olur. Katılımcıların bu tarz ayrımcılıklara maruz kalmaları onların psikolojik olarak iyilik hallerini etkilemektedir. Ancak eşit bir ortamda her cinsiyete saygının olduğu ortamda yetişen çocuk hayatındaki diğer baskı ve şiddet durumlarında ‘kulak asmamayı’ tercih ederek mutlu yaşamaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ise en başta ailede sağlanması gereken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitimde Fırsat Eşitsizliği: Eğitim Hakkının ve Mesleklerin Cinsiyetleştirilmesi

Eğitim, bireylerin topluma katılımı ve bütünleşmesi, haklarını bilmesi ve kullanabilmesi, çalışma hayatına katılıp geçimini sağlaması yönleriyle önemlidir. Eğitim bireyin yaşamını sürdürmesi, farkındalığının artması, yaşam olaylarına karşı duruş ve tavrını bilebilmesi nedeniyle her insanın sahip olması gereken bir hak olmaktadır. Geleneksel toplum yapısında kız çocukları erkek çocuklarına göre her alanda dezavantajlı konumdadır. Eğitim hakkına ulaşma yönünde de durum böyledir. Milli Eğitim Bakanlığının 2018-2019 örgün eğitim istatistiklerine göre Türkiye’de okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde 9 milyon 394 bin 125’i erkek, 8 milyon 714 bin 735’i kız öğrenci eğitim görmektedir (Eğitim Öğretim İstatistikleri, 2019). TÜİK’ in ulusal eğitim istatistikleri veri tabanı sonuçlarına göre ise en az bir eğitim düzeyini tamamlayan kadınların oranı 2018 yılında %84,5 erkeklerde ise %95,9 olmuştur (TÜİK, 2019). İstatistiklerden de anlaşıldığına göre kadınların eğitime ulaşımı son yıllarda artış gösterse de erkeklerden daha az olduğu görülmektedir. Eğitimde fırsat eşit’siz’liği hala devam etmektedir.

Katılımcılardan Neriman, Nur ve Kader eğitimde fırsat eşitsizliği yaşadığını söylemiştir. Özellikle Neriman bu konuda annesi ve akrabalarına eğitim hakkını elinden almaya çalıştıkları için kızgın bir şekilde yaşadığı olayı ifade etmiştir:

‘Annem özellikle bizim eğitim hakkımızı elimizden aldı. İşte ‘ siz kızsınız oturun evde çeyizinizi yapın’ derdi. Ayrıca akrabalar arasında ilk kız çocukları olarak okuyan bizdik bütün akrabaların baskısına uğradık. ‘Kız çocuğu okur mu? Kız çocuğu İstanbul’ a gider mi’ gibi söylemlerde bulundular.’ (Neriman, 48)

Nur, küçükken eğitim hakkının elinden alınmasına karşı üzgün olduğunu ve bu konuda ailesine kızgın olduğunu söyleyerek bu konuda yaşadığını anlatmıştır:

‘Ya çocukluğumuzda biz hani baskıcı bir ailenin çocuklarıydık. Babam beni ilkokulu bitirdikten sonra okula göndermedi. İşte ‘kız çocuğu okumaz’ diyerek eğitimimi engelledi. Çok istemişim aslında okumayı hatta öğretmenim bile gelmişti eve kadar ailemle gönderilmem için konuşmaya. Ama yine de izin vermedi. İki yıl beni göndermesi için çok ısrar ettim ama yok göndermedi.’ (Nur,44)

Ancak Nur, küçükken engellense bile okumayı çok istediğini fark ederek 34 yaşından sonra eğitimi için neler yaptığını anlatmıştır:

‘Ben okumayı çok istemişim küçükken ama okutmadılar her zaman içimde kalmıştı. Ama boşandıktan sonra ben ilk olarak orta okulu bitirdim açıktan sonra açık liseyi bitirdim ve dedim ki neden üniversitede okumayayım. Sınavlara girdim ve yeteri puanı alarak açık öğretimden çocuk gelişimi okudum. Çok mutluyum okuduğuma. Önemli olan insanın kafeslerinden kurtulması. Okuyunca kendimi çok faydalı hissettim, özgüvenimi kazandım. Boş şeylerle uğraşmaktansa ders çalışınca işe yarar hissediyordum çok mutlu oluyordum.’ (Nur, 44)

Eğitim hakkı kısıtlanmayan ancak eğitimin çeşitli kademelerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğine uğrayan kadınlarda olmaktadır. Özellikle meslek seçimi yapacak olan kadın ve erkekler

seçimlerini kendilerine toplumsal cinsiyet rollerinin atadığı düşüncelerle seçmektedirler. Böylece mesleklerin de cinsiyetleştirildiği bir durum ortaya çıkmaktadır. Kadınların Edebiyat, Dil, Tarih ve Coğrafya, Dış Hekimliği, Eczacılık, Fen, Eğitim, Güzel Sanatlar, İlahiyat ve Mimarlık fakültelerinde erkeklerden daha fazla oldukları, erkeklerin ise Tıp, Mühendislik, Ziraat, Veterinerlik, İktisadi ve İdari Bilimler fakültelerinde kadınlara göre daha fazla oldukları saptanmıştır. Erkekler teknik bilimlerde %70 oranında yer almaktadırlar (Türkiye’ de Kadının Durumu Raporu, 2012; akt. Özaydınlık, 2014). Kadınlar ve erkekler arasındaki bu eşitsizlik meslek seçiminde etkili olduğu gibi bu düşüncelere sahip olmayan teknik bilimlerde meslek seçmiş kadınların da eğitim ve iş hayatında ayrımcılık yaşamalarına neden olmaktadır. Kader, eğitim hakkı engellenmemiş ancak ayrımcılıklara lisans hayatında üniversitesindeki hocalar tarafından maruz kaldığını sinirli ve kızgın bir şekilde anlatmıştır. Sinirli ve kızgın olduğu araştırmacıya eğer uygun olursa hocasının adını bile verebileceğini söylemesinden anlaşmıştır:

‘Ben mühendislik okuyorum. Bölümü severek ve isteyerek seçtim Yani bir kadın olarak toplumda kadından mühendis mi olur yargılarına karşın ben hep ben yaparım diyordum ve başladım bölüme. Ancak üniversitemizdeki çoğu erkek hocamız bunun tam tersini düşünerek kadınların yapamayacağı söylemlerinde bulunuyorlar. Kadınlar hiç yapamazmış gibi. İşte ‘beyler gidin fabrikada çalışın, beyler gidin öğrenin’ diyorlardı. Hatta bir hoca bir gün bir kız öğrenciye dönüp ‘sen bu bölümü okuyamazsın ya sen kalk git evlen’ dedi’ (Kader, 22)

Görüldüğü üzere toplumsal cinsiyet kadınların çocukken eğitim haklarının elinden alınması ve kısıtlamalarla başlayıp eğitimin farklı kademelerinde de devam eden bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınlara biçilen ev işleri, evlilik, annelik gibi durumlar ve kadınları koruma kollama gibi davranışlarla kadın eğitim hakkından mahrum kaldığı gibi istediği mesleği seçtiğinde de çeşitli ayrımcılık ve söylemlere maruz kalmaktadır. Katılımcılar çeşitli engellerle bu haklarından mahrum bırakılmış ya da motivasyonları düşürülmüş olsa da eğitimlerine devam ettikleri ve hayata daha iyi tutundukları görülmüştür.

Kısıtlanan İlişkiler: Sevgi mi, Şiddet mi?

Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetten farklı olarak kadın ve erkeğin rollerini belirleyerek kadınlıklar ve erkeklikler yaratır. Yaratılan bu kimlikler her iki cinsiyetinde kısıtlanmasına sebep olur. Erkek egemenliğini destekleyen ataerkil sistemin olduğu toplumlarda kadınlar davranış ve düşüncelerini eş ya da partnerinin düşüncelerine göre belirler ve özgürlükleri kısıtlanır. Bu belirlemelere yol açan ise kadınların eş ya da partnerlerinin toplumsal cinsiyetin biyolojik ayrımlarla yaratılıştan itibaren geldiğine inanmaları sebebiyledir. Sancar (2008, s. 305-306)’ ın yaptığı bir çalışmada erkeklerin yaşadıkları yer veya coğrafya fark etmeksizin toplumsal cinsiyetin biyolojik ayrımlarla yaratılıştan geldiği, yaratılıştan gelen özelliklerin değiştirilemeyeceği ve şiddetin bu düşüncelerden beslendiği sonucuna ulaşılmıştır. Yaratılıştan gelen bu ayrım şiddet durumlarını yaratmaktadır.

Katılımcılardan evli olanlar içerisinde 4 kişi eşleri tarafından maruz kaldıkları ve katılımcılardan Nur’ un boşanmış ancak geçmişte eşi tarafından maruz kaldığı psikolojik şiddet olayları aşağıda verilmiştir. Nur geçmişte boşandığı eşi tarafından maruz kaldığı şiddet olayını anlatmıştır. Aslında bu anlattıkları boşanması için ileri sürdüğü sebepler olarak değerlendirilebilmektedir. Bu değerlendirmeler ilerleyen alt başlıklarda incelenecektir:

‘Eşimden genel olarak psikolojik şiddet arada da fiziksel şiddet görüyordum. Sinirlendiği zamanlar fiziksel şiddet uygulardı. Ama ben o evde daha çok psikolojik şiddet gördüm. Beni çok çok yıpratıldı.. 3 aylık evliydim sıkıntılarım başladı. İşte 3 aylıkken başladı evliliğimiz bitene kadar devam etti. 17 yıl boyunca ben çok direndim gerek fiziksel şiddet gerekse psikolojik şiddete... Ben o evde bir kafese kapatılmıştım. Hapis hayatı yaşıyordum.’

'Düşünsenize en güzel yaşlarınızda bir evde kafeste yaşıyorsunuz en güzel yıllarınızı... Yani ben 17 yaşından 34 yaşına kadar o evde fiziksel şiddette gördüm duygusal şiddette... Hepsini yaşadım hele de psikolojik şiddet... O en kötüsü...' (Nur, 44)

Neriman, evliliğinin ilk yıllarında eşi tarafından maruz kaldığı durumu anlatmış ve kendisinin o zamanlar güçlü bir kadın olduğunu ve bu söylemlere kalk asmadığını ama sonrasında eşinin kendini sindirdiğini ve böylece değersiz hissettiğini söylemiştir:

'Eşim de ona öğretilen roller içerisinde rollere büründü. Mesela kıskançlık. 'Sen artık evlisin bana sormadan gidemezsin, şuraya gidemezsin buraya gidemezsin' gibi. Hani toplumda da öyle. Erkeklerle öyle öğretilmiş. Evlendiğinde sanki onlar bize sahip oluyormuş gibi bir düşünce. Beni toplumdaki geri çekti, değersiz hissettirdi.' (Neriman, 48)

Neriman ayrıca eşinden araba kullanmayı öğrenirken eşinin yaptıklarını anlatmıştır. Neriman, bu olaydan sonra eşine ve söylemlerine inat araba kullanmayı eşi iş için il dışına gittiğinde tek başına öğrendiğini de araştırmacıya özellikle belirtmiştir:

'Onun düşüncesine göre ben kadın olarak hiçbir şeyi bilmiyorumdur. Mesela bir örnek daha verecek olursam araba kullanmayı öğrendiğim zamanlar. Bana eşim araba kullanmayı öğretiyordu ama öğrettiği sırada çoğu kez 'işte kadınlar böyle, kadınlar anca böyle sürer hatta siz çok kuralcısınız o yüzden biz bu kadar kaza yapıyoruz. Kazalar sizin yüzünüzden oluyor' gibi saçma söylemlerde bulunuyordu.' (Neriman,48)

Eda, özellikle kıyafetleri konusunda eşinin kendisine karıştığını ve bu durumdan çok rahatsız olduğunu belirtmiştir:

'Eşim kıyafetlerime karışıyor maalesef. Açık olduğunda elbisem ve kendi istemediği bir şekilde olduğunda giyemezsin diyerek izin vermiyor. Evlenmeden önce babam karışırdı şimdi ise eşim karışıyor giyimime, makyajıma. Yani sonuçta ben kendimi bilen bir insanım başkalarının beni yönetmesini istemiyorum.' (Eda,30)

Faziletin ise Neriman ile aynı şeyleri evliliğinin ilk yıllarında yaşadığı görülmüştür:

'Evliliğin ilk yıllarında eşim mesela bir yerlere gitme diye kısıtlardı, yani ben çarşıya gidiyordum, gitme şuraya gidiyorum, gitme.' (Fazilet, 39)

Nadide ise eşi ile aynı eğitim seviyesine sahip olmasına rağmen eşinin kısıtlamalar getirdiğini söylemiştir:

'Psikolojik şiddet ise zaten hep oluyor toplum açısından. Yani evlendiğin zaman eşin dışarıya çıkma konusunda kısıtlamalar getirebiliyor. Hani arkadaşlarıyla görüşme, dışarı çıkma, hem eşinden hem de toplumdaki baskı oluyor.' (Nadide, 44)

Evlilik ilişkileriyle birlikte kişiler arasında duygusal ve cinsel birlikteliklerin olduğu flört ve sevgililik ilişkileri de olmaktadır. Bu ilişki durumlarında da yaşanan eşitsizlik ve güç ilişkilerinden doğan şiddet durumları ortaya çıkmaktadır. Flört şiddeti, duygusal/romantik/cinsel birlikteliklerde ilişki içerisinde ve ilişki bittikten sonra partnerlerden birinin diğeri üzerinde güç kurmaya çalıştığı her türlü zarar verici davranış biçimi olarak tanımlanmaktadır. Flört şiddeti diğer şiddet türlerini de içinde barındıran önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Üniversitede genç kadınlarla yapılan bir araştırmada genç kadınlar partnerleri tarafından %3,7 fiziksel, %24,8 oranında psikolojik şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Yapılan başka bir çalışmada katılımcıların %45,8 flört şiddetine maruz kaldıkları bunun %39,5' inin psikolojik şiddet olduğu saptanmıştır (Koçak ve Öztürk Can, 2019). Partnerlerin uyguladığı psikolojik şiddet önemli bir sorundur.

Katılımcılardan Kader ve Sinem önceki zamanlarda romantik ilişki içerisinde buldukları partnerleri tarafından yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Kader özellikle partneriyle olan ilişkisinde sevgisizliğin ve kıskançlığın kendisi için büyük zararlar getirdiğini söylemiş, Sinem ise

partneriyle ayrıldıktan sonra partnerinin sürekli mesaj atarak duygusal boyutta kendisine zarar verdiğini ifade etmiştir:

'Sevgisizlik ile beraber ilk günden beri kıskançlık vardı erkek arkadaşımda. O ilk başladığımız gün bile vardı. Onunla buluştuktan sonra bir erkek arkadaşım ve kız arkadaşlarımı olduğu bir grup arkadaşla buluştuk. Nerede ve kimlerle olduğumu söyledim. Bana ' o erkek olan kim lan!' diye bir tepki verdi. Bana yasak erkeklerle konuşmak ama ona yasak değil serbest diğer kızlarla konuşmak.' (Kader,22)

'...Bir daha görüşmeyelim diye reddettim ben de. Ama bu durmadı sürekli beni mesaj atarak kontrol etti. Ona karşı ilgim olduğunu biliyordu ve bunu kullandı.' (Sinem,22)

Aynı zamanda toplumun da kadınlar üzerinde yarattığı baskı ve psikolojik şiddet durumları vardır. Toplum, toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil düşünce ile kadınların yapması ya da yapmaması gereken davranışlarını belirler niteliktedir. Katılımcılardan Sinem, Kader, Çağla ve Nadide' nin de bu durumlara maruz kaldığı toplumun baskısını da kanıtlar niteliktedir:

'Üniversitenin ikinci senesiydi Kocaeli' den Malatya' ya bir erkek arkadaşım geldi. Neyse biz buluştuk sosyal medya hesabına fotoğraf çekinip beraber attık. Hani normal, klasik yan yana bir fotoğraf. Komşumuz bunu görmüş ve gidip babama ' senin kızın kötü yola düşmüş' demiş. Babam buna inandı benimle bir ay konuşmadı. Hani erkek kardeşim olsa böyle tepki vermezdi bence.' (Sinem, 22)

'Her insan öyle değildir ancak erkeklerle konuşmamak öğretildi, çok yakınlaşmamak, sevgili olmamak. Bunların yanlış olduğu, normal bir durum olmadığı öğretildi.' (Kader, 22)

'Yani ben bekarım tek yaşıyorum. Benim en fazla sıkıntı çektiğim şey geç saatte eve dönememe. Ataerkil bir toplumda yaşıyoruz ve dışarıya sadece erkeklerinmiş gibi bir durum var. Erkeklerin baskın olduğu kadınların geç saatte dışarıda olmaması gerektiği çıksa bile belli bir saatten sonra eve gelmesi gibi. Ben mesela 8' den sonra eve gitme gibi bir lüksüm yok. Acaba biri beni takip ediyor mu, apartmandan arkamdan biri acaba girdi mi diye.' (Çağla,27)

Nadide' nin sözleri ise kadınların toplumun baskısı sebebiyle artık kadın olmak istemediğini ve kendine yabancılaştığını anlatır niteliktedir.

'Bu baskıları şuanda da hissediyorsun maalesef hani yürüyüşe çıkmak istediğimde eşim hava karanlık çıkma, gitme diyebiliyor. Ben de böyle olunca özellikle son yıllar 'keşke erkek olsaydım' diyorum çünkü erkek olsam daha özgür olabilirdim.' (Nadide, 44)

Sinem, Türkiye' de kadınların durumunu şu çarpıcı sözleriyle ifade etmiştir:

'Türkiye standartlarında toplumsal cinsiyet eşitliği diye bir şey yok. Ataerkil sistemle büyütüldük. Kadın oturur, kadın giyinmesine kalkmasına oturmasına hatta kalem tutuşuna kadar dikkat eder. Kadın özgür değildir. Erkekler her şey serbest ama kadın yapamaz.' (Sinem, 22)

Görüldüğü üzere kadınlar ataerkil toplum yapısının yarattığı toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ile partnerlerinden, eşlerinden ve toplumdan baskı ve şiddet görmektedir. Kadınların hareketleri erkeklerin ve erkekliklerin denetiminde olup özgürlükleri kısıtlanmaktadır. Katılımcıların bu durumdan oldukça rahatsız oldukları gözlemlenmiştir.

Erkekliklerin Kadınlıklar Yaratması: Farklı Kadınlıkların Toplumsal İnşası

Ataerkil sistemden meşruiyet kazanan şiddet erkek hegemonyasına dayanmaktadır. Hegemonya acımasız iktidar kavgalarının da ötesine geçerek özel ve kamusal alana sızarak güç eşitsizlikleri savaşında kazanılan toplumsal üstünlüktür Hegemonya erkeklerin silah zoruyla güçsüz grupta egemenlik kurması değildir. Hegemonya dinsel, medyatik, ücret ilişkileri, insan ilişkilerinin içeriğine sızan ataerkil düşüncelerle kurulan egemenliktir (Connell, 2017, s. 247, 269 akt. Kına,

2020.) Erkeklerin kadınlar üzerinde kurduğu iktidarı olarak adlandıracağımız ‘hegemonik erkeklikler’ hem kadınları hem de erkekleri etkileyen bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Hegemonik erkeklik kadınların erkeklere bağlı kılınması ve erkekler tarafından kontrol edilmesidir ve bu durum erkeklere fayda sağlamaktadır. Genç kadınların yaşadıkları zorlukları daha sonra gelinlerine uygulaması ataerkil süreçlerin kadınlar tarafından benimsenmesi sebebiyle oluşmaktadır (Connell,1990, s. 245-248; White, 1999, s.65 akt. Kuzu, 2013). Toplumsal cinsiyetin yarattığı farklı erkeklik ve farklı kadınlıklar kadının -ataerkil süreçlerde içselleştirdiği motiflerle- bir başka kadın üzerinde de üstünlük kurmasına ve baskı yaratmasına sebep olabilir. Kuzu (2013)’ ya göre farklı erkeklikler olduğu gibi farklı kadınlıklar da mümkündür çünkü bunlar tarihsel süreçlere dayanmaktadır. Kadının bir başka kadın üzerinde iktidar kurmasının kurumsallaştığı anne-kız ilişkisinden anlaşılabilir. Farklı kadınlıkların izi sürüldüğünde kadınlar üzerindeki hegemonik erkeklik inşası anlaşılabilir (Connell, 1990: 250; akt. Kuzu, 2013). Kadının kadın üzerinde kurduğu iktidarın temeli yine ataerkil düşünceye dayanan hegemonik erkekliklerdir. Yani yaratılan erkeklikler kadınlıkların çıkmasına bu kadınlıklarda farklı kadınlıkların oluşmasına ve böylece kadının kadına karşı şiddet uygulamasına sebep olmaktadır. Bu şiddet türü sembolik şiddettir. Sembolik şiddet kadınların içinde buldukları hegemonik ortamda kendilerine atanan semboller ve tanımlamaları içselleştirip şiddeti meşrulaştırmalarıdır (Bourdieu, 2002, s. 51; akt. Kına, 2020). Kadınlar bu şiddeti içselleştirip hayatlarının diğer dönemlerinde başka bir kadına karşı da kullanmaktadır. Katılımcılardan Fazilet ve Salime kayınvalideleri tarafından ve Neriman ise annesi tarafından maruz kaldığı olayları anlatmıştır. Katılımcıların kadının kadına bile şiddet uyguladığını söylerken şaşkın ve erkeklerin şiddet uyguladığı ortamda kadınların da birbirine şiddet uygulamasının kötü durumlar yaratacağını düşündükleri anlaşılmıştır. Fazilet kayın validesinin baskısının kendi kızı üzerinde de etkili olduğunu ve bu durumu yaşattıkları için onları affetmediğini ve şuan konuşmadıklarını ayrıca belirtmiştir:

‘Evliliğin ilk yıllarında kayınvalidem bana çok baskı yaptı. Psikolojik şiddet yani ‘sen hiçbir halt değilsin, sen hizmetçisin’ gibi söylemlere maruz kaldım. Her türlü hizmeti hürmeti benden beklediler. Kızı da vardı kayınvalidem de vardı ama bir yastığı bile kaldırıp koymadılar bana yaptırıldılar. O kız da annesinin korkusundan hiçbir şey söyleyemezdi bana yardım etmezdi. Bir kadın olarak beni desteklemezdi.’ (Fazilet, 39)

Neriman ise annesinin kendisine uyguladığı şiddetin aslında annesinin de ailesi ve kayınvalidesi tarafından şiddet durumuna maruz kalmış olmasına bağlayarak şiddetin döngüsel ve kuşaklar arası aktarımına örnek olduğu anlaşılmıştır:

‘Çok fazla beklentisi vardı annemin. Bütün ev işlerini üzerimize yıkardı ve bundan dolayı ben çocukluğumu ve gençliğimi yaşamadım. Ancak anneme de suç bulamıyorum çünkü küçükken dedem tarafından okuma hakkı elinden alınmış, ilkokula gittiği halde sınıftan alınıp dövülüp eve getirilmiş, çocuk yaşta şehirden köye gelin gitmiş, babamın akrabaları tarafından şiddet görmüş, üzüntüden sinir hastası olmuş ve hizmetçi olarak kullanılmış.’ (Neriman, 48)

Görüldüğü üzere, erkekliklerin yarattığı kadınlıklar, sadece erkeğin kadına şiddet uygulamasını değil kadının da kadına şiddet uygulamasına neden olmaktadır. Sembolik şiddet olarak adlandırdığımız bu şiddet maruz kalan kişilerde psikolojik olarak örselenmelere yol açmaktadır. Ayrıca kişinin fiziksel olarak yıpranmasına da sebep olmaktadır.

Çocuk Özlemi: Çocuğu Doğuran Kadınsa Sorun Kadındadır

İnfertilite, kişilerin korunmasız cinsel ilişkiye girmelerine rağmen en az bir yıl içerisinde gebelik oluşmaması durumudur (Taşçı vd., 2008; Bayer vd., 2008, s.5; akt. Topdemir Koçyiğit, 2012). İnfertilite üreme fonksiyonlarındaki bir sorun olarak karşımıza çıkmakta ve bu sorun konjüktürde bir hastalık olarak ifade edilmektedir. İnfertiliteyi etkileyen faktörler ilişki zamanlaması, doğum kontrol yöntemleri, beslenme, hayat tarzı, madde ve alkol bağımlılığıdır.

Bu faktörlerle birlikte eşlerden birinden kaynaklanan sıkıntı da etkilemektedir (Bayer vd.,2008, s. 15-22; akt. Topdemir Koçyiğit, 2012). Biyolojik olarak açıklanması ve etkileyen faktörleri bu olsa da toplumsal düzlemde bu sorunun kaynağı kadın olarak görülmektedir. Bunun nedeni erkeğin tohum üreten yaratıcı simgesiyle Tanrı olarak görülmesi kadının ise tohumu alan toprak rolü ile dünya olarak görülmesidir (Delaney, 2002, s. 24; akt. Topdemir Koçyiğit). Buna göre erkek yaratıcı ve hatasız kadın ise dünyevi varlık olarak toprak olduğu için verimsiz olmaması gereken konumdadır ve bu yüzden kadın da sorun aranmaktadır. Bu düşüncelerle beraber ataerkil toplum yapısında erkeklerin yüceltiği, çocuk doğurma görevi kadının olduğu için sorunun kaynağının da kadın olacağı inancı yaygındır. Bu durum kadınların erkeklerden daha fazla baskıya ve şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Çocuğu olmayan kadınlara en büyük baskıyı ise elti ve kayınvalidelerle birlikte yakın çevresindeki kadınlar yapmaktadır. Kadının kadına baskısı yine erkekliklerden kaynaklanan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır (Topdemir Koçyiğit, 2012) Çocuğu olmayan kadınlar, çevrenin de baskısıyla tıbbi bir sonuç elde edemeyince tıbbi olmayan birtakım hurafe ve yöntemlere başvurmaktadır. Bu yöntemler dinsel-büyüsel nitelikteki yöntemlerdir. Bu yöntemler türbelere ve hocalar gitme, hocaların verdiği ilaçları kullanma, kazanda oturtma gibi inanışlardır (Örnek, 2000, s.133; akt. Topdemir Koçyiğit, 2012).

Bu duruma spesifik olarak maruz kalan tek katılımcı Salime' dir. Salime' nin yaşadıkları çocuğu olmayan kadınların yaşadığı şiddet durumlarını tamamen anlatması ve bu durumun tartışılması gerektiği araştırmacı tarafından düşünülmüş ve anlatılmıştır. Salime, kayın validesinin kendisine uyguladığı hem psikolojik hem de bedenine zorla müdahale edilmesi durumlarından dolayı fiziksel şiddet yaşadığı anlaşılmıştır:

'Kayınvalidem çocuğumuzun olmadığını anlayınca sorunun benden kaynaklandığını ileri sürerek beni koca karılara götürmeye başladı. Yani henüz biz tıbbi olarak bir tedavi ya da sonuç almadan benden sorunun kaynaklandığı düşündüler. Bu koca karılar bana yapmadığını koymadı. Hani bana yapmadıklarını koymadılar çok zor şeyler yaşadım. Mesela bir kere bir koca karının tavsiyesiyle büyük bir kazanda saman kaynatıp beni temmuz sıcaklığında o kazana koydular ve ben onun içinde bayılınca beni çıkarttılar.'

'Mesela bir akraba kabeye gitmiş 7 kere aldığı pijama althığını dolandırıyormuşsun kabenin etrafında her yere dolandırıyormuşsun sonrasında bana getirdiler ve 40 gün hiç yıkmadan çıkarmadan giyeceksin dediler. Ben de 40 gün boyunca giydim bunu yani yine de bir şey diyemedim.' (Salime, 29)

Çocuğu olmayan kadınlara sosyal baskı oldukça fazladır. Sosyal baskı ile çocuğu olmayan kadın toplum tarafından ötekileştirilmekte bu durum kadında travmatik süreçleri yaratmaktadır. Çevrenin yarattığı bu baskılarla çocuğu olmayan kadın horlanmakta, ezilmekte ve aşağılanmaktadır. Ayrıca kırsal bölgede yaşayan kadının üzerine hukuken yasak sayılsa da çocuğu olmazsa üzerine kuma getirilmekle tehdit edilmekte ve getirilmektedir (Örnek, 2000, s. 132; Acıpayamlı, 1974, s.136; akt. Topdemir Koçyiğit, 2012). Salime' nin yaşadığı sıkıntılar bu anlatılanları desteklemekle beraber aslında kent yaşamında da kadınların bu duruma maruz kaldığı görülerek sadece kırsal yaşama özgü olmadığı anlaşılmıştır:

'Kayınvalidelerin yanına döndüğümüzde eğer çocuk olmazsa eşim ile başkasını evlendireceklerini söylediler.. Ben o kadar çok baskı gördüm ki en sonunda ben teklif ettim eşime hani başkasıyla evlen ya da kuma getir sıkıntı olmaz eğer çocuk istiyorsan diye Yani o kadar çok baskı gördüm ki çevreden artık bunu bile kabullenmiştim.'

'Aşılama da bir fayda vermedi baya psikolojim bozulmuştu bir dönem. Tabi ki çevrenin ve ailenin de baskısı cabası. Çevrenin baskısı ayrı bir şey zaten.' (Salime, 29)

Görüldüğü üzere toplum, biyolojik olarak çocuk doğurma görevi kadınlar da olduğu için çocuk olmadığı zaman bu sorunu kadın da görmektedir. Buna etki eden erkek egemen toplum yapısı ve toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri kadını değersizleştirmekte ve travmatik süreçler yaşamasına

sebeptir. Katılımcıdan alınan cevaplara göre çocuksuzluk özleminin kadınları erkeklerden çok fazla etkilediği, katılımcının istemese de bu baskılar sonucu üzerine kuma getirilmesini bile kabul ettiği ve çocuk sahibi olduktan sonra bile toplumun rahat bırakmadığı anlaşılmıştır.

Boşanmış Kadına Bakış Açıları: Dul Kadınsan Hareketlerine Dikkat Edeceksin

Boşanma, hukuki düzlemde evlilik kurumunun yasal olarak bitirilmesi şeklinde tanımlanırken sosyolojik olarak kadın ve erkeğin yasal, cinsel ve duygusal birlikteliğini bitirmesi anlamına gelmektedir (Can ve Aksu, 2016; Aktaş ve Küçükkaragöz, 2018; akt. Çil, 2019). Boşanma nedenleri incelendiğinde ise iletişim kurmama, insan yerine konmama, sevgisizlik, ev içi eşitsiz görev paylaşımı, evlilik doyumunun azalması gibi durumlar söz konusu olmaktadır (Arıkan, 1996; akt. Çil, 2019). Katılımcılardan Nur eşinden neden boşanmak istediğini diğer alt başlıkta verilen sevgisizlik, değersiz hissettirilme, söz hakkına sahip olmama gibi nedenlere bağlamıştır:

'Yani adam evlenmişti ama evliliğin ne demek olduğunu bilmiyordu. Beni hiçbir zaman kıymetli görmedi her konuda suçu bana attı. Yani benim eşim var mı yok mu belli değildi onun için sadece ailesi vardı benim adım yoktu o evde. Beni hiçbir zaman sevmeyi kabullenmedi. Yani benim o evde zaten hizmetçiden farkım yoktu.' (Nur, 44)

Boşanma her iki cinsiyete hukuki olarak eşit şartlar ve haklar getirirse de geleneksel yapıdaki toplumlarda ataerkil düşünce ve toplumsal cinsiyet kodlamalarıyla cinsiyetler arası eşitsizlik yaratmaktadır. Kadın olarak boşanma öncesinde çocukların geleceğinden endişe duyma, ekonomik özgürlüğü yoksa aile evine dönmenin zor olması, çevreden gelen sosyal baskı, kadın olarak namus olgusunun yarattığı baskılar gibi nedenlerle boşanmaya karar vermek kadın için zorlaşmaktadır (Can ve Aksu, 2016; İlkaracan, 1998; akt. Çil, 2019). Nur, 17 yıllık evlilik hayatına çocukları için katlandığını ancak bardağın taşmasıyla beraber artık kendini düşünüp ayrıldığını söylemiştir:

'17 yıllık evliliğimi de çocuklarım için devam ettirdim ben. Onların boşanmanın da getireceği sıkıntıları yaşamamaları için fedakarlık yapıp evliliği devam ettirmeye çalıştım. Tabi ki biz anneler olarak fedakarlık gösterip katlanıyoruz ancak bir süre sonra insan katlanamıyor kendini düşünmek zorunda kalıyor.' (Nur, 44)

Boşanma sonrasında kadınlara aileleri, çocukları ve çevreden gelen baskılar artmaktadır. Çünkü ataerkil toplum yapısına göre kadın namusu korunması gereken bir varlıktır ve toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri sebebiyle de bu baskılar sadece kadınlara olmaktadır. Erkekler bu konuda baskı yaşamaksızın yeni bir evlilik yapmakta kadınlara göre daha özgürdür. Çünkü kadınları boşandıktan sonra da ya babası ya da erkek çocuk baskılamaya çalışmaktadır (Çil, 2019). Nur ataerkil toplum yapısından dolayı hem ailesi hem çevresi tarafından olumsuz söylemlere maruz kalmıştır. Toplumun boşanma nedeni olarak kadını suçladığını ve boşandıktan sonra da yine kadını kısıtladığını belirtmiştir. Ayrıca evlenmeyi kendi oğlu istemediği için düşünmediğini belirterek aslında erk figürün bu sefer de oğlan çocukları olduğu görülmüştür:

'Boşandıktan sonra dul bir kadın olarak ailemden de çevremden de çok baskı yaşadım. Mesela ilk ayrılıp geldiğim zamanlar komşularımız dışarı çıktığımda 'ya sen her gün nereye gidiyorsun kadın başına' gibi söylemlere çok maruz kaldım. Ailem de yapardı işte 'nereye gidiyorsun, otur evinde işte sen eşinden ayrılmış bir kadınsın artık' gibi şeyler çok duydum.'

'Toplum dul kadını kötü gözle görüyor bence. Ben bunu çok yaşadım gerçekten. Hani 'acaba bu kadın niye ayrıldı kocasından, kesin kadındadır suç' gibi söylemlere çok maruz kaldım.'

'Ama erkeğe bir şey söylenmiyor hani benim eşim evlendi mesela benden sonra başka biriyle ondan da boşandı. Ona pek bir şey söylenmedi ona hata bulunmadı. O bu tarz söylemlere maruz kalmadı. Ben evliliği düşünmedim çünkü oğlum benimle büyüdü ve o istemedi.' (Nur, 44)

Boşanma sonrası kadınlar hem bireysel faktörler hem de toplumsal faktörler dolayısıyla olumlu ve olumsuz duyguları birlikte yaşamaktadır. Bazılarında sevgisizlik, ailenin ve çevrenin

baskısıyla olumsuz duygular yaşarken bazıları boşanmanın verdiği rahatlık hissiyle olumlu hissetmektedir (Uğur, 2014; akt. Çil, 2019). Nur boşandıktan sonra çok rahatladığını bir daha o kafese ve eski yaşantısına dönmek istemediğini gerekçelerine dayanarak reddetmektedir:

'Ayrıldıktan sonra da bana geri dönmek istese de geri dönüş yapmadım. Çünkü ben özgürlüğümü tanıdım, özgürlüğüme 34 yaşında ayrılınca kavuştum. Yani bir şeylerin farkına vardığında, baskının farkına vardığında bu son nokta oluyor ve karşıdaki ne kadar istese de eski hayatına dönmek yine o kafese dönmek istemiyorsun. Özgürlüğümü kazanınca ayaklarımın üstünde durmayı öğrendim, hayatın ne olduğunu öğrendim, çalışmaya başladım kendi paramı kazanmayı öğrendim.' (Nur, 44)

Görüldüğü üzere boşanma öncesi ve sonrası toplumsal yaşamda kadının erkekten daha çok baskı görmesine neden olmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadının evlilik birliğini bitirdikten sonra da karşısına sorun olarak çıkmaktadır. Katılımcı bu sorunların üstesinden toplumun kalıp yargılarına takılmayarak çalışarak ve eğitimini tamamlayarak gelmiştir ve özgürlüğünü kazanmıştır.

3.3. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, kişiyi psikolojik ve biyolojik olarak zorlayan ve yıkan cinsel davranışlar bütünüdür (Polat, 2016). Kişinin cinsel eylemler için zorlanması, istenmeyen cinsel sözler ve eylemlerde bulunma, cinsel olarak tacizde bulunma, dokunma, pornografik içerikler izlemeye zorlama gibi eylemleri içeren kişinin onamı olmaksızın yapılan her türlü cinsel hareketi kapsamaktadır.

Cinsel saldırılar üç şekilde sınıflandırılır ve eylemlerine göre cinsel saldırı içerisinde yer alan cinsel taciz, kişinin cinsel özgürlüğünü engelleyecek şekilde ahlak sınırını zorlayan söz atma, el şakası yapma, istemeden dokunma gibi hareketleri kapsayan kişinin dokunulmazlığının ihlalidir. Cinsel taciz görsel, sözel ve dokunsal taciz olmak üzere üçe ayrılır. Bununla birlikte temas içermeyen cinsel saldırılar da vardır. Bunlar teşhir ve röntgenciliktir. Teşhir, kişiye göğüs, penis, vajina gibi bölgelerini onamı olamadan göstermesi ve kişinin önünde mastürbasyon yapması gibi hareketleri kapsar. Röntgencilik ise kişiyi soyunurken ya da kişiyi cinsel pratiklerinde izni olmadan izlemesidir (Polat, 2016) Cinsel şiddet durumuna maruz kalan iki katılımcının yaşadıkları aşağıda iki başlık altında aktarılmıştır.

Ensest: Toplumun Karanlık Tabusu

1980 Amerikan Sağlık, Eğitim ve Koruma Bölümü' nün tanımına göre ensest, aile içindeki güçlü ebeveyn iktidarına sahip kişilerin çocuğu cinsel olarak istismara uğratmasıdır (Bozbeyoğlu vd., 2010). Ensest aile üyelerinin çocuğa sözel, sözel olmayan, görsel her türlü erotik davranışta bulunmasıdır (Justice, 1979; akt. Bozbeyoğlu vd., 2010). Ensest aile içinde kız çocuğa da erkek çocuğa da yönelen bir davranış olmakla birlikte daha çok kız çocuklarına yapılan bir cinsel şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün yaptığı tahminlere göre dünya genelinde erkek çocukları %10 kız çocukları ise %20 oranında çocukluklarında cinsel olarak istismara maruz kalmışlardır (WHO, 2004; akt. Bozbeyoğlu vd., 2010). Türkiye' de ise ilk istatistiksel bilgi 2009 yılında yapılan Aile İçi Şiddet Araştırmasıyla olmuştur ve buna göre kadınların %7' si 15 yaşından önce istismara maruz kalmış olup istismarı uygulayan kişilerin %30' u yakın akraba olmakla birlikte aynı evin içerisinde yaşadığı kişilerden en fazla babaları ve öz erkek kardeşleri tarafından olmuştur (Jansen vd., 2009, s.64-65; akt. Bozbeyoğlu vd., 2010). Bu verilerden yola çıkarak kız çocuklarının cinsel istismara uğrama durumlarının erkek çocuklardan daha fazla olduğu anlaşılmıştır. Katılımcılardan spesifik olarak bu sorunu yaşayan tek kişi Sinem' dir. Sinem yaşadığı bu olayı kendini zor bir şekilde ifade ederek anlatmıştır. Bu olayın hala etkisinde olduğu ve örselendiği gözlemlenmiştir. Araştırmacı tarafından anlatmaya

devam edip etmek istemediği sorulmuş ve katılımcı farkındalık sağlaması adına devam etmek istediğini belirtmiştir:

'Küçüklüğüme gidelim şimdi de. Annem nöbete gidiyordu. Bu çok iğrenç bir şey, gerçekten iğrenç bir şey... Bizim eski evimizde salonla banyo arasında sadece bir koridor vardı. Salondan çıktığın zaman direkt banyoyu görebiliyordun. Ve babam çıkıyordu çırılçıplak bir şekilde... Ban cinsel organını küçük mü diye gösterirdi...' (Sinem, 22)

Ensest davranışı toplum tarafından tabu olarak kabul edilmekte ve bildirilmemektedir. Bunun yanı sıra çocuğun en güvendiği kişiden gelen bu davranışı yakınlarına anlatmak istese de yakınlarının inanmayacağı düşüncesi nedeniyle de saklamakta ve saklamaya devam ettiği sürece istismar olayları devam etmektedir. Sinem, babası tarafından teşhir olayına 14 yaşında da maruz kaldığını, ailede aile içi şiddet sorunları olduğunu, ebeveynlerinin erken çocuk sahibi oldukları için kendisini sevmediklerini ve bu yüzden ensest durumunu annesine anlattırsa kendisine inanmayacağını söylemiştir. Bununla beraber Sinem, bu olayları aşmak için psikoloji bölümünü okumayı tercih ettiğini de eklemiştir:

'Bu duruma maalesef 14 yaşında da maruz kaldım. Annem, bir gün eğitime Antalya'ya gitti. Babamla biz evdeyiz. Babam yatak odasına geldi, yanıma oturdu saçımı okşadı. 'Keşke küçük olsaydın beraber sarılıp uyurduk seni (cinsel organının bulunduğu yeri işaret ederek) burama alırdım' dedi... Ben neye uğradığımı şaşırđım. Direkt banyoya attım kendimi duş aldım. Çıktım belki dedim geçer gider unutturum... Sonra salona gittim ve babam masturbasyon yapıyordu...'

'Şimdi ben bu konuyu gidip annemle konuşsam annem beni dinlemeyecek ki, annem beni anlamayacak ki... Uyduruyorum, intikam alıyorum zannedecek. Ama öyle değil, ben...çok yaralandım.' (Sinem, 22)

Aile içinde çocuğun ihmal ve istismarını arttıran faktörler bulunmaktadır. Buna göre aile içinde ebeveynlerin empati düzeylerinin düşük olması, düşmanca ve saldırganca tutumlar sergilemesi, çocuklara ilgi ve sevginin azlığı, anne ve baba olmanın isteksizliği, çocuğa karşı duyarsız olma gibi etkenler istismar ve ihmal olaylarını artırmaktadır (Feshbach, 1990, s.276- 278; akt. Ünal, 2008). Ayrıca çocuk sevgisizliği öğrendiği için kendisi de bu şekilde etkilenmekte ve öyle davranmaktadır. Sinem, ailedeki aile içi şiddet durumunun ve saldırganca tutumların kendisini de etkilediğini, kardeşi doğduğunda onu döverek sevdiğini çünkü şiddetin öğrenilmiş bir davranış olduğunu söylemiştir:

'Ben kardeşim doğduğunda mutlu olamadım çünkü annem ve babam onu sevdiler, kucaklarına aldılar. Hadi kardeşini sev dediklerinde ben sevmiyordum ona vuruyordum. Ona şiddet uygularsam beni seveceklerini düşündüm Çünkü aslında ben sevmenin şiddet olduğunu öğrendim onlardan.' (Sinem, 22)

Görüldüğü üzere ensest, kız çocuklarını daha çok etkileyen bir olay olmakla birlikte kişide psikolojik olarak büyük yıkımlar yaratmaktadır. Toplumun tabusu olması ve ailenin kendisine inanamayacağı düşüncesiyle saklanan bu durum devamını sağlamakta ve kişiyi daha fazla örselemektedir. Katılımcının yaşadıklarını anlatırken çok zorlandığı, ağladığı gözlemlenmiş olup kendisinin bu sebeple psikolog olmak için psikoloji bölümünü okuduğu öğrenilmiştir.

Kadın Bedeninin Metalaştırılması: İnsan mıyım yoksa Nesne mi ?

Kadın bedeni, avcılık-toplayıcılık döneminden itibaren başlayarak genel olarak 'çocuk doğurma' göreviyle bağdaştırılmıştır. Erkek ise onu dölleyen, onun üzerinde iktidar sahibi olan bir cinsiyet olarak kabul edilmiştir. Ataerkil sistem kadının erkeğe tabi olduğu ve görevinin çocuk doğurmak ve bakmak olduğunu kişilerin düşüncelerine kodlayarak günümüze kadar gelen bir olgu ile kadın bedenini sahip olunabilen bir meta haline getirmiştir. Böylece kadın bedeni doğal bir varlık olmaktan çıkıp metalaşmakta ve birer nesne haline getirilmektedir. Metalaşan bu bedenler fiziksel, ruhsal, cinsel ve ekonomik olarak erkek tarafından iktidar kurulması sahip olunması gereken bir olgu yaratmaktadır. Böylece erkek kadın bedeni üzerinde onun onamı

olmaksızın cinsel olarak da tahakküm kurar ve böylece kadını cinsel olarak şiddete maruz bırakır. Nesneleşen bu bedenler üzerindeki iktidar kurma savaşımı, ruhsal olarak toplumun yüklediği ‘namus’ kavramı ile bekaretini kaybetmeme yönünde kadının cinselliği üzerinde de tahakküm kurmaktadır. Bu sebeple kadın hem toplumun norm olarak kabul ettiği bekaretini kaybetmemek için cinsel özgürlüğünü kaybetmekte hem de cinsel obje olarak görülmemek cinsel şiddete maruz kalmamak için kendini korumaya çalışmaktadır.

Katılımcılardan Sinem ve Kader’ in önceki zamanlarda romantik ilişki içerisinde buldukları partnerleri tarafından maruz kaldıkları olaylar aktarılmıştır. Kader ve Sinem aynı partnerler tarafından aynı zamanda psikolojik şiddet durumlarına da maruz kaldıkları hatırlanmış ve flört şiddeti içerisinde hem psikolojik hem cinsel şiddet durumlarına maruz kaldıkları anlaşılmıştır:

‘İlk zamanlar gerçekten çok iyiydik bana karşı çok iyiydi ve mutluydum. Onun evi merkezdeydi ve beni evine çağırdı. Neyse evine gittim bir saat oturduk konuştuk muhabbet ettik. Sonra öpüştük bunu ben istedim pişman değilim. Ancak sonrasında ileri boyutta bir birliktelik için zorla bana dokunmaya başladı. Ancak ben bunu istemiyordum. Bir defa uyardım devam etti, bir defa daha uyardım yine devam etti. Sonrasında ondan kurtulup çıktım gittim evden.’ (Sinem, 22)

Kader, partneri tarafından maruz kaldığı cinsel birlikteliğe zorlanma eyleminden ötürü aylarca depresyondan çıkmadığını ve çevresindekilere kendisini suçlar korkusuyla anlatmadığını söylemiştir:

‘Bir gün yanıma gelip ben ayrılacağım dedi çünkü sen beni istemiyorsun benimle birlikte olmuyorsun dedi. Ben istemediğimi söyledim ve bunun üzerinde ısrarla durdum. Ertesi gün geldi ve evi tuttuğunu para verdiğini ve kesinlikle geleceğimi söyledi. Bunu bana hiçbir şekilde sormadan yapmış. Sonra ben istemediğimi belirtince benim kolumdan tuttu ve zorla otobüse sürükledi. O anki yaşadığım korkuyu anlatamam... En son otobüs durakta durunca kolundan kurtulup kaçtım otobüsten. Sonra baya ağladım birilerine anlatsam bu olayı beni suçlarlar sen kesin istemişindir derler ve adını kötüye çıkarırlar.’ (Kader, 22)

Kader, cinsel birlikteliği toplumun düşünceleri ve kadını damgalamaları dolayısıyla düşünmediğini belirtmiştir. Kader’ in düşüncesinin aslında toplumun kadınların cinsel özgürlüğünü de kısıtlandığını göstermektedir:

‘Ayrıca o zamanki bir düşüncem de ben ilişkiye girersem erkeğe bir şey olmaz da kadın olarak ben damgalanırım düşüncesi. Böyle bir şey olmasından da çekinerek açıkçası evlilik öncesi ilişkiye girmek istemiyorum. Çünkü yine şiddet görmekten korkuyorum.’ (Kader, 22)

Sinem ise kadın bedeninin bir obje olarak görüldüğü fikriyle aslında bize kadın bedeninin metalaştırıldığına dair bir bulgu vermektedir:

‘...Her şey çok güzeldi yani tekrardan güzel konuşmaya başlayacağımızı düşündüm. Ancak akşamına mesaj attı ‘ biz konuşuyoruz ama cinsel muhabbet olacak mı?’ dedi bana. Ona göre ve topluma göre kadın bence cinsel obje olarak görülüyor, meta olarak görülüyor..’ (Sinem, 22)

Görüldüğü üzere ataerkil toplum yapısı kadını sahip olunan bir meta olarak görmekte ve kadın üzerinde hem cinsel olarak iktidar kurmakta hem de ruhsal olarak kadını namusunu koruması gereken varlıklar olarak kabul etmektedir. Bu sebeple kadınlar psikolojik ve cinsel olarak iyilik hallerini kaybetmekte ve bu durumdan etkilenmektedir.

3.4. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet, kişinin maddi gelirlerinde ya da maddi gelir sağlayacağı işlerde engellenmesi, ile kişi üzerinde ekonomik tahakküm kurulmasını içeren eylemlerdir. Kişinin parasına el konulması, banka hesaplarında ve harcamalarında kısıtlamalar getirilmesi, paradan mahrum bırakılması, yoksullaştırılması, ailenin ekonomik ihtiyaçlarının karşılanmaması, çalışma hayatına katılmasının engellenmesi, çalışma hayatında yükselmesinin engellenmesi, kısıtlı para ile yüksek harcamalar yapılmasının istenmesi gibi eylemleri içermektedir (Polat, 2016). Erkek

egemen bir toplum yapısında erkekler kadınlar üzerinde özel ve kamusal alanda ekonomik olarak iktidar kurmaktadır.

Katılımcılardan Neriman ve Saadet eşleri tarafından ekonomik şiddete maruz kalmıştır. Nur ve Saadet çalışan kadınlar olarak özgürce kendi kazandıkları maaşı harcayamamalarından araştırmacıya çok yakınmışlardır:

'Evlendiğimden beri kendi maaşımı alıp da istediğim gibi harcayamadım. Yani sürekli para elimden alınıp eve şunu yapalım bunu yapalım oluyordu. Hani ben ne diyorsam o olacak kafasındaydı eşim.' (Neriman, 48)

'O çok fazla para harcayabiliyorken ben para harcadığımda 'sen çok fazla harcamışsın, yapma' oluyor. Ki ben çalışan bir kadını kendi paramı kendim kazanyorum.' (Saadet, 34)

Ayrıca kadınların erkeklerden daha fazla gelir getiren işlerde çalışması erkeğin daha üst pozisyonlarda yer alması gerektiği yaygın toplumsal cinsiyet kalıp yargılarından dolayı kadına baskı uygulamasına sebep olmaktadır. Cam tavan denilen kadının meslek hayatında yükselmesini engelleme durumu yaygın toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri sebebiyle yaşanan bir olgudur. Saadet, eşinin kendisinden daha alt konumda olması sebebiyle eşinin tartıştıkları zaman Saadet' in mesleğini öne sürerek tartışmayı eşitsizlik boyutuna getirdiğini ve eşinin bu durumu uzun bir süre kabullenemediğini belirtmiştir:

'Evliliğimizin başlarında mesela şöyle bir sıkıntı vardı. Hani o emlakçı ben öğretmenim. Sürekli 'sen öğretmensin ya her şeyi biliyorsun' diyordu. Yani benden aşağı mesleği olmasını kaldıramıyordu. Hani çok saçma yani kadınlar daha iyi meslek yapamaz mı erkeklerden ?' (Saadet, 34)

Neriman, annesinin çalışma hayatında yükselmesini engellediğini ve belki de hayatının tamamını etkilediğini öne sürerek annesine karşı öfke duyduğunu belirtmiştir:

'Meslek lisesini bitirdikten sonra İstanbul' da çok güzel bir hastanede işe başladım. Maddi olarak da çalışma yeri olarak da çok güzel bir yerdi. Ancak annem devlette tayinim çıkınca 'sen İstanbul' da olamazsın kız başına orada kalamazsın atandığın yere gideceksin' dedi ve beni çalıştığım yerden atandığım yer olan Diyarbakır' a getirtti.' (Neriman, 48)

Görüldüğü üzere katılımcılardan ikisi çalışmalarına ve kendi paralarını kazanmalarına rağmen eşleri tarafından kısıtlanmaktadır. Ayrıca kadın erkekten yüksek statülü işlerde olunca da motivasyonu düşürülmeye çalışılarak cam tavan sendromu yaratılmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri kadınların iş yaşamında da etkisini göstermektedir.

4. Sonuç ve Tartışma

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kişilerin eşitsiz güç ilişkileri tarafından baskı ve şiddet görmelerine ve iyilik hallerinin zedelenmesine sebep olmaktadır. Araştırmada katılımcıların 21-49 yaş aralığında olduğu, hayatlarında en az bir kere şiddet türlerinden birine maruz kaldıkları, şiddete maruz bırakan kişilerin partnerleri, aileleri ve sosyal çevrelerindeki insanlar olduğu, eğitim seviyesinin artmasıyla birlikte toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden doğan şiddete karşı tutumlarının ve düşüncelerinin olumlu yönde değiştiği, şiddet durumlarından ötürü katılımcılardan bazılarının hala bu olaylar etkisinde kaldığı ve şiddeti uygulayanlara karşı öfkeli oldukları, mesleklerinin bu durumlara karşı düşüncelerini değiştirmedikleri ve kent yaşamının şiddet durumlarını yaşamalarına etken olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ataerkil düşünce sisteminde erkek egemen bir toplum yapısının bulunduğu, bu egemenliğin kadın ve erkek arasında eşitsiz güç ilişkileri yarattığı, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleriyle beraber ataerkil sistemin kadınları kontrol altına aldığı ve hatta kadının kadını da kontrol altına almasına sebep olduğu, kadına yönelik şiddetin toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri incelenmeden anlaşılacağı, kadına yönelik her türlü şiddetin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinden kaynaklandığı, bu şiddet durumlarının kadınları fizyolojik, psikolojik, sosyal, ekonomik ve cinsel olarak hayatlarının bir bölümünde veya tamamında olumsuz etkilediği ve bu durumların şiddete neden olduğu

katılımcılardan elde edilen bilgiler doğrultusunda anlaşılmıştır. Araştırma tüm şiddet türlerini içine alması ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin kadına yönelik şiddeti desteklediği düşüncesini içermesi bakımından literatürde yer alan kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği araştırmalarını kapsar niteliktedir. Literatürde yer alan araştırmalar incelendiğinde nicel ve nitel araştırmaların olduğu, nicel araştırmaların nitel araştırmalardan daha fazla olduğu görülmüştür. Bu araştırmada nicel araştırma verilerinin katılımcıların duygularını tam olarak yansıtmayacağı düşünülüp nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu sebeple yapılan bu çalışma toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadına yönelik şiddet ve şiddet türlerinin hepsini kapsaması, katılımcıların duygu ve düşüncelerini anlamlandırması bakımından literatüre önemli bir katkı sağlayacaktır. Bu noktada katılımcıların salt sayısal verilerle ifade edilmesi değil duygu ve düşünceleriyle de ifade edilmesi önem arz etmektedir. Ayrıca toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ve buna dayalı şiddet durumlarının hayatımızın her alanında ve döneminde olduğunun anlaşılması kişilere farkındalık kazandıracaktır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, toplumun geneline yayılan ataerkil sistem ve toplumun norm ve kabulleri incelenmeden anlaşılacaktır. Koruyucu ve önleyici çalışmalara başlanmadan önce yapılması gereken toplumun geneline inen düşünce sistemini anlamaktır. Bu sebeple ülke genelinde oluşturulacak toplumsal cinsiyet ile ilgili eğitim almış insanlardan oluşan araştırma grupları, her ilde olmak üzere konumlandırılıp alan çalışmaları ve raporlar hazırlanarak bu konuda yapılması gerekenler ve gereksinimler sunulmalıdır. Bu araştırma ve raporlarda sunulanlar çerçevesinde ülkenin gereksinimleri ve yapılacak politikalar anlaşılacaktır.

Kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini anlamak üzere yapılan araştırmayla birlikte koruyucu ve önleyici çalışmalarla önlenmeye ve bitirilmeye çalışılmalıdır. Bu koruyucu ve önleyici çalışmaları yapacak meslek elemanları sosyal bilimler alanındaki çalışanlar olmalıdır. Bu meslek elemanları ile görev tanımları çerçevesinde multidisipliner çalışmalar yürütülmelidir. Bu meslek elemanlarından biri de sosyal hizmet uzmanlarıdır. Sosyal hizmet, multidisipliner bir disiplin olarak insanların güçlendirilmesini ve özgürleştirmelerini hedefleyen, sosyal değişimi ve içermeyi sağlayan uygulama temelli bir meslektir. Sosyal hizmet, sosyal adalet, insan hakları, farklılıklara saygıyı savunarak ve kendi içerisindeki teorileri, beşeri bilimler, sosyal bilimleri ve yerel bilgileri temel alarak çalışmaktadır (IFSW, 2014). Bu bağlamda sosyal hizmet disiplini mikro, mezo ve makro düzeyde müdahale planları oluşturarak kadına yönelik şiddete yani toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı koruyucu ve önleyici çalışmalar yapmalıdır. Sosyal hizmet, mikro düzeyde şiddete maruz kalmış kadınların sorunun anlaşılması, soruna yönelik müdahale planlarının oluşturulması ve böylece kadınların güçlendirilmesi ve özgürleştirilmelerinin sağlanması, mezo düzeyde kadınların aileleri ve yakın çevrelerindeki sorunların tespitinin yapılması, tespitlerin yapılmasından sonra gerekli müdahale planlarının oluşturulması ve şiddete maruz kalmış kadınlarla grup çalışmaları yapılması, makro düzeyde ise toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya ve kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik özel ve kamusal alanda kurumlar ve diğer disiplinler ile yapılacak ortak politikaların yapılması ile bu sosyal sorunun çözümünü sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AÇSHB ve H.Ü.N.E. (2015). Türkiye’ de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf> Erişim Tarihi: 13.12.2020
- Akça, H. Ş., & Öztaş, Ş. (2020). Kadın Bedeni Üzerinden Bekaretin Sosyopolitik İnşası ve Yasalar. Cinsiyet Tartışmaları. T. Akdal (Ed.) s.(57-78).<https://www.academia.edu/download/64236510/Multidisipliner%20Toplumsal%20Cinsiyet%20Tart%C4%B1s%CC%A7malar%C4%B1.pdf#page=57> Erişim Tarihi: 22.11.2020
- Arendt, H. (2009). Şiddet Üzerine. Çev. Bülent Peker, s.47. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Atasü Topçuoğlu, R. (2015). Sosyal Politikanın Cinsiyet Halleri. D. Şaşman Kaylı ve Fatih Şahin (Ed.) s. 16. Ankara: Nika Yayınevi
- Bebek, A. (2020). Regl Nedir. <https://www.florence.com.tr/regl> Erişim Tarihi: 22.11.2020
- Bilgin, R. (2016). Geleneksel ve Modern Toplumda Kadın Bedeni ve Cinselliği. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 26(1), 219-243. <http://www.manevisosyalhizmet.com/wp-content/uploads/2016/04/geleneksel-ve-modern-toplumlarda-kadin-bedeni-ve-cinselligi.pdf> Erişim Tarihi: 22 Kasım 2020
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye’de Kadınlık [Özel Sayı]. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 16 (1), 108-114. <http://earsiv.kmu.edu.tr/xmlui/handle/11492/495> Erişim Tarihi: 22.11.2020
- Bora, A. (2011), “Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık”, Ayrımcılık: Çok Boyutlu Yaklaşımlar, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları Birimi (Seçbir), İstanbul. <http://www.secbir.org/wp-content/uploads/2011/01/15-AKSU-BORA.pdf> Erişim tarihi:11.11.2020
- Bozbeyoğlu, A. Ç., Koyuncu, E., Kardam, F., & Sungur, A. (2010). Ailenin Karanlık Yüzü: Türkiye’de Encest. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 13(1). http://www.academia.edu/download/30400135/bozbeyoglu_encest.pdf Erişim Tarihi: 22.11.2020
- CEDAW (2020). <http://www.kaced.org/images/files/CEDAW%20metni.pdf> Erişim Tarihi: 11.11.2020
- Çalışkan, H, Çevik, E . (2018). Kadına Yönelik Şiddetin Belirleyicileri: Türkiye Örneği . Balkan Sosyal Bilimler Dergisi,7(14),218-233. <https://dergipark.org.tr/en/pub/bsbd/issue/38666/449297> Erişim Tarihi: 11.11.2020
- Çiftçi, F.(2013). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Kadın Sığınmaevleri. (Yüksek Lisans Tezi).Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> Erişim Tarihi: 11.11.2020
- Çil, G. (2019). Türkiye’de boşanamayan ve boşanan kadınların yapabilirliklerinin boşanma eylemine geçiş veya geçemeyişleri üzerine olan etkisi (Doctoral dissertation, İstanbul Bilgi Üniversitesi). <https://core.ac.uk/download/pdf/228066028.pdf> Erişim Tarihi: 22.11.2020
- Eğitim Öğretim İstatistikleri. (2019). <https://www.ntv.com.tr/egitim/meb-egitim-ogretim-istatistiklerini-acikladi,1ShpxzBaC0mdXGSjqjOppg> Erişim Tarihi: 22.11.2020
- IFSW. (2014). Sosyal Hizmet Nedir. <https://www.ifsw.org/sosyal-hizmet-nedir/> Erişim Tarihi: 22.11.2020
- İstatistiklerle Kadın. (2019). Türkiye İstatistik Kurumu. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2019-33732> Erişim Tarihi: 11.11.2020
- Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri (1993). <https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/207b4--Kadinlara-Karsi-Siddetin-Tasfiye-Edilmesine-Dair-Bildiri.pdf> Erişim Tarihi: 26.11.2020
- Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (2020). <https://rm.coe.int/1680462545> Erişim Tarihi: 11.11.2020
- Kına, F. B. (2020). Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetin Temelleri Üzerine. Anasay, (12), 149-164.

https://scholar.google.com/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=Toplumsal+Cinsiyete+Dayal%C4%B1+%C5%9Eiddetin+Temelleri+%C3%9Czerine&btnG= Erişim Tarihi: 11.11.2020

Koçak, Y. Ç., & Can, H. Ö. (2019). Flört Şiddeti: Tanımı, Sınıflaması ve Değerlendirmesi. *Türkiye Klinikleri Obstetric-Women's Health and Diseases Nursing-Special Topics*, 5(3), 43-53.

https://www.researchgate.net/profile/Hafize_Can/publication/338387971_Floort_Siddeti_Tanimi_Siniflamasi_ve_Degerlendirmesi/links/5e10953a4585159aa4b16222/Floert-Siddeti-Tanimi-Siniflamasi-ve-Degerlendirmesi.pdf Erişim Tarihi: 22 Kasım 2020

Koçyiğit, O. T. (2012). İnfertilite ve sosyo-kültürel etkileri. *İnsanbilim dergisi*, 1(1), 27-37. <http://www.academia.edu/download/52643469/17342-38932-1-PB.pdf> Erişim Tarihi: 22.11.2020

Krysik J. L., Finn, J. (2016). Etkili Uygulama İçin Sosyal Hizmet Araştırması. Ercüment Erbay (Ed.) 6. Bölüm içinde (193-210). Ankara: Nika Yayınevi

Kuzu, Ş. L. (2013). Toplumsal Cinsiyet Rejimi Bağlamında Aile ve Aile İçi Şiddet. *Nişantaşı University Journal Of Social Sciences*, 1, 1. https://www.researchgate.net/profile/Kasim_Tatlilioglu/publication/313842769_Turkiye_de_aile_ici_kadina_yonelik_siddetin_psikolojik_ve_sosyal_dinamiklerinin_degerlendirilmesi/The_evaluation_of_psychosocial_and_cultural_dynamics_of_domestic_violence_against_women_in_Turkey/links/58a9d638aca27206d9b98288/Tuerkiyede-aile-ici-kadina-yoenelik-siddetin-psikolojik-ve-sosyal-dinamiklerinin-degerlendirilmesi-The-evaluation-of-psycho-social-and-cultural-dynamics-of-domestic-violence-against-women-in-Turkey.pdf#page=23 Erişim Tarihi: 22.11.2020

Özaydınlık, K. (2014). Toplumsal cinsiyet temelinde Türkiye’de kadın ve eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (33). <https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/eomca/128651/toplumsal%20cinsiyet%20temelinde%20t%C3%BCrkiye%20de%20kad%C4%B1n%20ve%20e%C4%9Fitim.pdf> Erişim Tarihi: 22.11.2020

Öztürk, Ö. (2011). Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> Erişim Tarihi: 11.11.2020

Polat O. Şiddet, <http://www.kriminoloji.com> Erişim Tarihi: 11.11.2020

Sancar,S.(2008), Erkeklik: İmkânsız İktidar, s. (305-306). Metis Yayınları.

Tamgoç Yıldız, S. (2019). Kadına Yönelik Şiddetin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> Erişim Tarihi: 11.11.2020

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (2020). <https://sozluk.gov.tr/?kelime=cinsiyet> Erişim Tarihi: 22.11.2020

Ünal, F. (2008). Ailede çocuk istismarı ve ihmali. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (1), 9-18. <https://app.trdizin.gov.tr/publication/paper/detail/T0RJeU1EVTE> Erişim Tarihi: 22.11.2020

WHO. (2014), “Global Status Report on Violence Prevention”, Geneva - Switzerland: World Health Organization. https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/status_report/2014/en/ Erişim Tarihi: 22.11.2020

- WHO. (2013), “Responding to İntimate Partner Violence and Sexual Violence Against Women – WHO Clinical and Policy Guidelines”, Italy: World Health Organization. <https://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/9789241548595/en/>
Erişim Tarihi: 22 Kasım 2020
- Wikipedia katılımcıları (2020). Cinsiyet. Vikipedi, Özgür Ansiklopedi. <url://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Cinsiyet&oldid=23955328>. Erişim tarihi: Kasım 22.11.2020
- World Health Organization (2002) World Report on Violence and Health. Geneva: WHO. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf?sequence=1
Erişim Tarihi: 11.11.2020
- Yıldırım, A., Şimşek, H.(2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. 7. Bölüm ve 13. Bölüm içinde (132, 242). Ankara: Seçkin Yayınları
- Yıldırım S. (2017). 6.Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı – II. s.193-199. https://www.academia.edu/download/56505105/2.cilt_TAM_METIN.pdf#page=193
Erişim Tarihi: 22.11.2020
- Zastrow, C. (2016). Sosyal Hizmete Giriş. D. Baran Çiftçi (Ed.) Cinsiyetçilik ve Eşitliği Sağlama Çabaları içinde (606-608). Ankara: Nika Yayınevi

Research Article

**Şiddet Türlerini Deneyimleyen Kadınlarla Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği
Bağlamında Nitel Bir Çalışma**

*A Qualitative Study With Women Experiencing Types Of Violence In The Context Of
Gender Inequality*

<p>Şevval GÖK Karabük Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksek Lisans sevvalgok3223@outlook.com https://orcid.org/0000-0001-9181-7291</p>	<p>Ali Fuat ERSOY Karabük Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü alifuatersoy@karabuk.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-7665-6741</p>
--	---

Extensive Summary

Gender is an unnatural identity that makes people who are born in the body of men and women take on the roles of femininity and masculinity with the norms and acceptance accepted by society. These identities are control mechanisms that restrict the freedoms and movements of people by defining which of the behaviors and actions of women and men are right and which are wrong (Bora, 2011). Violence against women in another sense, gender-based violence is all kinds of actions and actions that injure, anvil and deprive a woman of her freedom in a physical, psychological, sexual and economic sense just because she is a woman. Violence against women feeds on gender-based inequalities and anvils women with various acts of violence in private and public spaces.

In this study, a qualitative study method was used to obtain data on the experiences and thoughts of women who have been exposed to at least one type of gender-based violence. In the study, phenomenological approach, which is one of the patterns of qualitative working method, was used. The purpose of this study of gender-based violence women are exposed to violence on at least one experience of this to speak to themselves to experience this to understand the thoughts and feelings that created in the society about the experience of their violence and gender inequality discuss your thoughts about what might be, what they think about their gender inequality, violence had experienced this after what they do to learn. In order to determine the group to be studied, snowball sampling technique was used. The snowball sampling technique allows you to reach a snowball-like growing sample by reaching the first participant and then reaching another participant by directing that participant and then reaching the other participant by directing that participant to the person he says (Krysik and Finn, 2015, p.202). A semi-structured interview form approach was used with participants to obtain the data. The semi-structured interview form approach consists of receiving the same kind of information from different people to address a similar topic. In order to obtain data on the study, face-to-face interviews were conducted with 13 people whose gender was female. . It was noted that participants were at least high school graduates, women, married or in a flirty relationship, or had previous and experienced violence, and participants in the 21-49 age range were selected to ensure diversity. Participants were involved in the process on the basis of volunteering. For the

research, literature on the subject was reviewed and a semi-structured interview form was created to collect data. A semi-structured interview form consists of questions in which there is a title, subtitle, or large list of questions, but different sub-questions are included according to the course of the interview, or changes are made during and in style (Krysiak and Finn, 2015, p.193). The form used in the interview consists of 4 questions and different sub-questions. It is aimed to be based on the feelings and thoughts of the participants and to be suitable for research when creating an interview form. Research data was collected between 10.10.2020-18.10.2020 in interviews with participants lasting no more than 45 minutes in an environment and time period in which participants can be comfortable and choose themselves. Content analysis method was used to evaluate the data in the research. The content analysis method is a method that allows you to reach concepts and relationships that will explain the collected data (Yıldırım and Şimşek, 2016, p.242). During the data analysis process, the data was examined and encodings, which are the technique of content analysis, were made. The results from this study and the literature review by considering the responses the way to convey the type of violence: physical violence, psychological (emotional, verbal violence, sexual violence, economic violence, including into 4 categories and these four categories were investigated with a variety of subheadings within. According to the results obtained from the participants, some experienced similar violence, while others were subjected to violence that was not similar to others. For this reason, some subheadings feature only one participant, while others feature multiple participants who experience the same state of violence.

Of the survey respondents were 21-49 years old, they are exposed to violence at least once in their lives, one of the types of the partners of persons who are exposed to violence, their families and people in their social environment, attitudes toward violence arising from gender inequality with the increase of the education level, and in a positive way of thinking has changed, due to these conditions some of the participants still remains influenced by events of violence and employ violence against those who they are angry, it was concluded that their profession did not change their thinking about these situations and that urban life was not a factor in their experiencing violent situations. Male dominated society where patriarchal structure is located in a system of thought, unequal power relations between men and women in this kingdom, created by the patriarchal system and gender inequality with women and even took control of the woman's caused the woman to take control of violence against women can be understood without examining gender inequality, violence against women is rooted in gender inequality and domestic violence cases that women in the physiological, psychological, social,, it was understood based on information obtained from participants that it negatively affected economically and sexually in some or all of their lives and that these situations caused violence. This study makes an important contribution to the literature in terms of covering all types of gender inequality, violence against women and violence, and making participants feel their feelings and thoughts. At this point, it is important that participants are not only expressed in numerical data, but also expressed in their feelings and thoughts.

Gender inequalities will not be understood without examining the patriarchal system and the norms and acceptances of society spread throughout society. Before starting preventive and preventive work, what needs to be done is to understand the system of thought that goes down to the general society. For this reason, research groups consisting of people who have received gender education that will be created throughout the country should be positioned in each province and prepare field studies and reports and present what needs to be done and requirements on this issue. Violence against women should be prevented and ended with preventive and preventive work, along with research to understand gender inequalities. Professional employees who will perform these preventive and preventive works should be employees in the field of Social Sciences. Multidisciplinary studies should be carried out within the framework of job descriptions with these professional elements. One of these professionals is social workers. Social work discipline should create intervention plans at the micro, mezzo

and macro levels and make preventive and preventive efforts against violence against women, that is, gender-based violence.